Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2025/2630

2025 12 19

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2025/2630

2025 m. gruodžio 16 d.

dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, kuriuo panaikinamas Sprendimas 2012/21/ES

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 106 straipsnio 3 dalį,

kadangi:

(1) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – Sutartis) 14 straipsnyje reikalaujama, kad Sąjunga, nepažeisdama Sutarties 93, 106 ir 107 straipsnių, naudotųsi savo įgaliojimais taip, kad užtikrintų, jog visuotinės ekonominės svarbos paslaugos (toliau – VESP) būtų pagrįstos principais ir sąlygomis, kurie leistų joms atlikti savo užduotis;

(2) kad tam tikros VESP būtų pagrįstos principais ir sąlygomis, kurie leistų joms atlikti savo užduotis, vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus susidarančioms specifinėms išlaidoms arba jų daliai padengti gali būti reikalinga valstybės finansinė parama. Pagal Sutarties 345 straipsnį, nesvarbu, ar tokias VESP teikia valstybinės, ar privačios įmonės;

(3) Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad įmonėms, kurioms pavesta teikti VESP, arba pajamų gaunančioms monopolinėms įmonėms taikomos Sutartyje nustatytos taisyklės, visų pirma konkurencijos taisyklės, jei tų taisyklių taikymas teisiškai ar faktiškai netrukdo atlikti joms pavestų uždavinių. Tačiau tai neturėtų daryti tokio poveikio prekybos plėtojimui, kuris prieštarautų Sąjungos interesams;

(4) Teisingumo Teismas Sprendime *Altmark* [1] nustatė, kad remiantis Sutarties 107 straipsniu, kompensacija už viešąją paslaugą nėra laikoma valstybės pagalba, jei tenkinami toliau nurodyti keturi kumuliaciniai kriterijai. Pirma, įmonė gavėja privalo faktiškai būti įpareigota vykdyti viešosios paslaugos įpareigojimus, o šie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti. Antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti nustatyti iš anksto objektyviu ir skaidriu būdu. Trečia, kompensacija negali viršyti to, kas būtina, siekiant padengti visas ar dalį išlaidų, kurios patiriamos vykdant viešosios paslaugos įpareigojimus, atsižvelgiant į gautas atitinkamas pajamas ir pagrįstą pelną. Ketvirta, jei įmonė, kuriai pavesta vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, konkrečiu atveju nėra atrenkama vadovaujantis viešojo pirkimo konkurso tvarka, sudarančia sąlygas atrinkti konkurso dalyvį, galintį teikti tas paslaugas mažiausiomis bendruomenei išlaidomis, reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatytas remiantis išlaidų, kurias gerai valdoma ir turinti pakankamai išteklių vidutinė įmonė būtų patyrusi vykdydama tuos įsipareigojimus, analize;

(5) jei šių keturių kriterijų nesilaikoma ir tenkinamos bendrosios Sutarties 107 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, kompensacija už viešąją paslaugą laikoma valstybės pagalba ir jai taikomi Sutarties 93, 106, 107 ir 108 straipsniai;

(6) be šio sprendimo, taikant valstybės pagalbos taisykles kompensacijai už VESP teikimą, yra svarbūs šie trys dokumentai:

a) Komisijos komunikatas dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už VESP teikimą [2], kuriame išaiškinamas Sutarties 107 straipsnio ir Sprendime *Altmark* nurodytų kriterijų taikymas tokiai kompensacijai;

[1] Sprendimas *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellshaft*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.
[2] Komisijos komunikatas dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą (OL C 8, 2012 1 11, p. 4).

b) Komisijos reglamentas (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms ([3]), kuriame nustatomos tam tikros sąlygos, įskaitant kompensacijos sumą, kuriomis kompensacija už visuotinės ekonominės svarbos paslaugą laikoma neatitinkančia visų 107 straipsnio 1 dalies kriterijų;

c) bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma ([4]), kuriose nurodoma, kaip Komisija analizuos atvejus, kuriems šis sprendimas netaikomas ir apie kuriuos turi būti pranešta Komisijai;

(7) Komisijos sprendime 2012/21/ES ([5]) nurodyta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties reikšmė ir apimtis bei nustatytos taisyklės, leidžiančios veiksmingai tikrinti, ar tenkinami toje nuostatoje išdėstyti kriterijai. Atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant Sprendimą 2012/21/ES, ekonominių sąlygų pokyčius, visų pirma susijusius su būsto krize, taip pat į rinkos pokyčius, būtina peržiūrėti tame sprendime nustatytas taisykles;

(8) todėl Sprendimas 2012/21/ES turėtų būti panaikintas ir pakeistas šiuo sprendimu, kuriame nustatomos sąlygos, kuriomis valstybės pagalbos kompensacijos už VESP forma atžvilgiu netaikoma Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga iš anksto pranešti, jei pagalba gali būti laikoma suderinama su Sutarties 106 straipsnio 2 dalimi;

(9) valstybės pagalba kompensacijos už VESP forma gali būti laikoma suderinama tik jei ji teikiama siekiant užtikrinti VESP, apibrėžtų Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje, teikimą. Teismų praktika ([6]) aiškiai rodo, kad nesant sektorinių Europos Sąjungos taisyklių šiuo klausimu, valstybėms narėms palikta daug laisvės apibrėžiant, kurias paslaugas priskirti VESP. Todėl Komisijos uždavinys yra užtikrinti, kad, apibrėžiant VESP, nebūtų daroma akivaizdžių klaidų;

(10) jei tenkinamos tam tikros sąlygos, nedidelės kompensacijos sumos, skiriamos įmonėms, kurioms pavesta teikti VESP, nedaro tokio masto poveikio prekybos plėtojimui ir konkurencijai, kuris prieštarautų Sąjungos interesams. Šiame sprendime nustatant pagalbos gavėją turėtų būti taikoma Komisijos reglamento (ES) 2023/2832 ([7]) 2 straipsnio 2 punkte apibrėžta sąvoka „viena įmonė“. Jei tenkinamos tam tikros sąlygos, pranešti apie individualią valstybės pagalbą neturėtų būti reikalaujama, kai metinė kompensacijos suma nesiekia nustatytos sumos. Tą bendrą kompensacijos ribą taip pat tikslinga padidinti, kad būtų atsižvelgta į infliaciją nuo Sprendimo 2012/21/ES priėmimo;

(11) įmonei gali būti pavesta teikti kelias VESP ir ji gali gauti kompensaciją, neviršijančią bendros kompensacijos ribos už kiekvieną jai pavestą VESP. Tas pats galioja ir tuo atveju, jei teikti VESP įmonei bendrai arba individualiai paveda kelios valstybės narės. Todėl ta įmonė, kuriai pavesta teikti VESP, turėtų turėti galimybę iš kiekvienos pavedimą teikiančios valstybės narės, kurioje teikiama paslauga, gauti kompensaciją, neviršijančią bendros ribos;

([3]) 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms, (OL L, 2023/2832, 2023 12 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

([4]) Komisijos komunikatas „Europos Sąjungos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma“ (OL C 8, 2012 1 11, p. 15).

([5]) 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimas 2012/21/ES dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012 1 11, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21(1)/oj).

([6]) Sprendimas *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellshaft*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415.

([7]) 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms, (OL L, 2023/2832, 2023 12 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

(12) ligoninės ir už tam tikras socialines paslaugas atsakingos įmonės (įskaitant atvejus, kai jos veikia kaip pelno nesiekiantys subjektai ([8])), kurioms patikėti uždaviniai apima ir visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą, pasižymi tam tikromis ypatybėmis, į kurias būtina atsižvelgti. Visų pirma reikėtų atsižvelgti į tai, kad dabartinėmis ekonominėmis sąlygomis socialinėms paslaugoms teikti gali prireikti pagalbos sumos, viršijančios šiame sprendime nustatytą bendrą kompensacijos ribą viešosios paslaugos išlaidoms kompensuoti, o didesnė kompensacija už socialines paslaugas nebūtinai kelia didesnę konkurencijos iškraipymo riziką. Todėl už tam tikras socialines paslaugas atsakingoms įmonėms turėtų būti sudaryta galimybė pasinaudoti šio sprendimo nuostata dėl atleidimo nuo pareigos pranešti, net jei jų gaunama kompensacijos suma viršija bendrą kompensacijos ribą. Atleidimas nuo pareigos pranešti taip pat turėtų būti taikomas ligoninėms, teikiančioms sveikatos priežiūros paslaugas, įskaitant, jei taikytina, pirmosios pagalbos ir papildomas paslaugas, tiesiogiai susijusias su jų pagrindine veikla, visų pirma medicinos mokslinių tyrimų srityje. Kad socialinių paslaugų atžvilgiu nebūtų taikoma pareiga pranešti, socialinės paslaugos turėtų būti aiškiai apibrėžtos ir jas teikiant turėtų būti tenkinami socialiniai poreikiai, susiję su sveikatos ir ilgalaike priežiūra, vaikų priežiūra, galimybe įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką, taip pat pažeidžiamų grupių rūpyba ir socialine įtrauktimi. Tai apima paslaugas, kuriomis remiamas asmenų su negalia savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę, pavyzdžiui, asmeninę pagalbą, savarankiško gyvenimo centrus, pagalbinių technologijų paslaugas, reabilitacijos ir abilitacijos paslaugas;

(13) dėl tų pačių priežasčių pareiga pranešti gali būti netaikoma kompensacijos už socialinio būsto VESP teikimo nepalankioje padėtyje esantiems piliečiams, labiau pažeidžiamoms socialinėms grupėms, įskaitant benamius asmenis, kurie dėl mokumo suvaržymų negali gauti būsto rinkos sąlygomis, atžvilgiu, net jei ji viršija bendrą kompensacijos ribą. Į kompensaciją už socialinio būsto VESP turėtų būti galima įtraukti, be kitų dalykų, investicines išlaidas, susijusias su naujų pastatų statyba (įskaitant žemės įsigijimą), esamų butų arba pastatų, kuriuos reikia pertvarkyti arba renovuoti, įsigijimu, esamų butų arba pastatų (arba jų atskirų dalių ([9])) pertvarkymu arba renovacija, išlaidas, susijusias su užtikrinimu, kad būtų laikomasi prieinamumo vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia reikalavimų, aplinkos standartų, išlaidas, susijusias su pritaikymu prie atsparumo klimato kaitai, įskaitant hidrologinį atsparumą, taip pat veiklos išlaidas, kai tai būtina paslaugai teikti;

(14) nuo tada, kai buvo priimtas Sprendimas 2012/21/ES, daugelyje valstybių narių būsto įperkamumas tapo reikšminga problema, kylanti ne tik nepalankioje padėtyje esantiems namų ūkiams ar labiau pažeidžiamoms socialinėms grupėms, bet ir vidutines pajamas gaunančioms grupėms – vis daugiau žmonių patiria sunkumų norėdami įsigyti kokybišką būstą už prieinamą kainą. Būsto problemos gali būti ypač opios tam tikrose vietovėse, pavyzdžiui, labai paklausiuose turistiniuose ir dideliuose miestuose, sparčiai augančiuose miestų ir ekonomikos centruose, atokiausiuose ir izoliuotuose regionuose. Todėl siekiant sumažinti spaudimą vietos būsto rinkose, būtina imtis priemonių būsto prieinamumui didinti, suteikiant galimybes būstą išsinuomoti arba įsigyti už prieinamą kainą. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas viešosioms iniciatyvoms, kuriomis remiamas įperkamas būstas, tikslinga nustatyti konkrečias sąlygas, kuriomis įperkamo būsto VESP atžvilgiu būtų galima netaikyti Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos pranešti;

(15) nors socialinio būsto VESP gali naudotis nepalankioje padėtyje esantys namų ūkiai arba labiau pažeidžiamos socialinės grupės, įskaitant benamius asmenis, tokios VESP taip pat gali būti teikiamos nedidelei namų ūkių, kurie nėra nepalankioje padėtyje, daliai, kad būtų užkirstas kelias skurdo koncentracijai tam tikruose rajonuose;

([8]) Reglamente (ES) 2023/2832 dėl Sutarties 107 ir 108 straipsnių taikymo pateikta sąvokos „ne pelno subjektas“ apibrėžtis taip pat taikoma įgyvendinant šį sprendimą.

([9]) Pagal 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo (OL L, 2024/1275, 2024 5 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj) 2 straipsnio 17 dalį, įpastato dalis – techninė pastato sistema arba pastato apvalkalo dalis. Pagal tos direktyvos 2 straipsnio 6 dalį, techninė pastato sistema – pastato ar pastato vieneto patalpų šildymo, patalpų vėsinimo, vėdinimo, buitinio karšto vandens, įmontuojamojo apšvietimo, pastato automatizavimo ir kontrolės, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos ir energijos kaupimo vietoje techninė įranga arba kelias iš šių funkcijų atliekanti techninė įranga, įskaitant tas sistemas, kurioms naudojama atsinaujinančiųjų išteklių energija. Pagal tos direktyvos 2 straipsnio 15 dalį, pastato apvalkalas – integruoti pastato elementai, atskiriantys jo vidų nuo išorinės aplinkos.

(16) kai valstybės narės turi aprūpinti būstu daugiausia namų ūkius, kurie nėra nepalankioje padėtyje, jos gali teikti įperkamo būsto VESP, kuriomis naudotis gali daugiausia namų ūkiai, negalintys gauti būsto prieinamomis kainomis dėl sąlygų atitinkamose rinkose, tačiau nesantys nepalankioje padėtyje. Tačiau įperkamo būsto VESP gali būti teikiamos ir daliai nepalankioje padėtyje esančių namų ūkių. Įperkamo būsto VESP gavėjai turėtų būti nustatomi pirmiausia atsižvelgiant į namų ūkių pajamas, palyginti su būsto rinkos kainomis, ir namų ūkio sudėtį, prireikus – kartu su kitais veiksniais. Pavyzdžiui, įperkamo būsto poreikis galėtų būti mažesnis, kai namų ūkių nariai turi arba bendrai valdo gyvenamosios paskirties nekilnojamąjį turtą. Valstybės narės taip pat turėtų galėti teikti pirmenybę įsigyti įperkamą būstą tiems žmonėms, kuriems gali būti sunku patekti į būsto rinkas, pavyzdžiui, žmonėms, atliekantiems esminį visuomeninį vaidmenį, asmenims su negalia, vyresnio amžiaus žmonėms ar studentams arba vienišoms motinoms ar vienišiems tėvams;

(17) be to, valstybės narės turėtų būti pajėgios skatinti kurti įtraukius rajonus taikydamos tokius būsto modelius, kaip, pavyzdžiui, naujasis europinis bauhauzas ([10]), pagal kuriuos pirmenybė teikiama subsidijuojamo būsto prieinamumui atsižvelgiant į socialinės įvairovės tikslus, ir modelius, pagal kuriuos derinami subsidijuojami būstai (socialinis ir įperkamas) ir rinkoje įsigyjami būstai, taip pat užtikrinant, kad būsto aplinka ir rajonai būtų pritaikyti asmenų su negalia įtraukčiai;

(18) siekiant veiksmingai spręsti įperkamo būsto krizės problemą, įperkamo būsto VESP neretai gali prireikti skirti pagalbos sumas, viršijančias šiame sprendime nustatytą bendrą kompensacijos ribą, kad būtų kompensuotos viešosios paslaugos išlaidos. Europos Komisija ([11]) apskaičiavo, kad, siekiant per ateinantį dešimtmetį panaikinti pasiūlos ir paklausos atotrūkį, be šiuo metu statomų 1,6 mln. būstų, Europa turės pastatyti dar maždaug 650 000 būstų per metus. Šių papildomų būstų statyba kasmet kainuotų apie 153 mlrd. EUR. Didelės investicijos į įperkamą būstą nebūtinai kelia didelę iškraipymo riziką. Todėl kompensacijos už įperkamo būsto VESP teikimą namų ūkiams, kurie negali gauti įperkamo būsto, atžvilgiu pareiga pranešti neturėtų būti taikoma, net jei ta kompensacija viršija bendrą kompensacijos ribą, su sąlyga, kad taikoma pakankamai šiame sprendime ir jo priede nustatytų apsaugos priemonių konkurencijos iškraipymui apriboti;

(19) kompensacija už įperkamo būsto VESP teikimą neturėtų nederamai trikdyti įprastų rinkos sąlygų, nes tai galėtų išstumti privačias investicijas ir iškraipyti konkurenciją. Kartu svarbu, kad pažeidžiamiausi namų ūkiai ir toliau naudotųsi socialinio būsto VESP. Todėl rengdamos socialinio ir įperkamo būsto VESP valstybės narės turėtų laikytis konkrečių reikalavimų;

(20) valstybės narės turėtų galėti vertinti būsto įperkamumą naudodamos įvairius rodiklius, pavyzdžiui, nuomos kainos ir pajamų santykį ([12]), hipotekos įmokos ir pajamų santykį ([13]), kainos ir pajamų santykį ([14]), per didelių išlaidų būstui rodiklį arba metų, per kuriuos gautų pajamų pakanka būstui įsigyti, skaičių ([15]). Valstybės narės turėtų nustatyti padėties, kai gauti įperkamo būsto neįmanoma, rodiklių lyginamąsias vertes nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis. Nustatant įperkamumą turėtų būti atsižvelgiama į energijos sąnaudas. Valstybės narės turėtų būti pajėgios įrodyti, kad įperkamo būsto poreikiai nustatomi remiantis šiais rodikliais;

([10]) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujasis europinis bauhauzas: nuo vizijos prie įgyvendinimo“ (COM(2025)1026) ir pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos dėl naujojo europinio bauhauzo (COM(2025)1027).

([11]) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos įperkamo būsto planas“ (COM(2025)1025).

([12]) Namų ūkio bendrųjų mėnesinių pajamų dalis, skiriama nuomos įmokoms.

([13]) Namų ūkio bendrųjų mėnesinių pajamų dalis, kurios reikia vidutinėms mėnesinėms hipotekos įmokoms.

([14]) Būsto kainų medianos ir metinių namų ūkių pajamų medianos tam tikroje vietovėje santykis.

([15]) Bendrųjų namų ūkio pajamų, reikalingų tipiniam būstui įsigyti dabartinėmis rinkos kainomis, metų skaičius.

(21) kompensacija už įperkamo būsto VESP iš esmės turėtų būti skiriama investicinėms išlaidoms, susijusioms su naujų pastatų statyba (įskaitant žemės įsigijimą), esamų butų arba pastatų, kuriuos reikia pertvarkyti arba renovuoti, įsigijimu, esamų butų arba pastatų (arba jų atskirų dalių) pertvarkymu arba renovacija, užtikrinimu, kad būtų laikomasi prieinamumo vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia reikalavimų, aplinkos standartų, ir pritaikymu prie atsparumo klimato kaitai, įskaitant hidrologinį atsparumą. Į tokią kompensaciją taip pat gali būti įtrauktos veiklos išlaidos, jei tai būtina paslaugai teikti;

(22) siekiant išvengti netinkamo įperkamo būsto naudojimo, pavyzdžiui, antrosios gyvenamosios vietos arba trumpalaikės nuomos tikslais, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būstas būtų visuomet naudojamas pagal paskirtį;

(23) įperkamo būsto VESP kainų intervalas turi būti toks, kad būtų užtikrintas būsto įperkamumas, kartu neviršijant šio tikslo, kad būtų išvengta nederamo konkurencijos iškraipymo. Nustatydamos įperkamo būsto kainas valstybės narės taip pat gali atsižvelgti į energijos ir kitas su būstu susijusias išlaidas, kad atspindėtų bendrą namų ūkiams tenkančią finansinę naštą;

(24) siekiant užtikrinti, kad socialinio ir įperkamo būsto VESP būtų pritaikytos prie namų ūkių poreikių, valstybės narės tokioms paslaugoms turėtų taikyti būtiniausius kokybės, aplinkos ir prieinamumo kriterijus. Tokie kriterijai yra, pavyzdžiui, prieinamumas asmenims su negalia ir vyresnio amžiaus žmonėms, pritaikymas prie atsparumo klimato kaitai, minimalus būsto plotas, šildymas ir vėsinimas, vėdinimas, energinis naudingumas, sanitariniai įrenginiai ir vandens tiekimas, pastatų konstrukcijos stabilumas ir priešgaisrinė sauga, pastato parengtumas plačiajuosčiam ryšiui. Nustatydamos socialinio ir įperkamo būsto projektų vykdymo vietas, valstybės narės taip pat gali apsvarstyti suteikti galimybę, be kita ko, asmenims su negalia, naudotis įperkamu transportu, kad jie galėtų naudotis esminėmis, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros, švietimo ir finansinėmis paslaugomis;

(25) siekiant išsaugoti konkurenciją įperkamo būsto rinkos segmente, galimybė teikti įperkamo būsto VESP turėtų būti prieinama vienodomis sąlygomis visiems rinkos dalyviams, galintiems teikti tokias paslaugas;

(26) socialinio ar įperkamo būsto pastatai, subsidijuojami teikiant VESP, turėtų išlaikyti įperkamo arba socialinio būsto paskirtį pakankamai ilgą laiką, t. y. mažiausiai 20 metų, kad būtų užkirstas kelias spekuliacijai. Be to, konkrečiomis tinkamai pagrįstomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, suteikiant laikiną būstą ekstremalių meteorologinių ir klimato reiškinių arba kitų gaivalinių nelaimių atveju, gali būti pateisinamos veiklos pagalbos schemos ar nedidelės viešosios paramos investicijų schemos bei trumpesnės trukmės schemos. Taip pat pateisinama 20 metų termino įpareigojimo netaikyti socialinio ir įperkamo būsto VESP teikėjams, kurių veikla iš esmės apsiriboja tos VESP teikimu ir kurių metinės komercinės pajamos pavedimo laikotarpiu neviršija 5 % visų metinių pajamų, kurios gali būti laikomos su VESP teikimu susijusiomis papildomomis pajamomis, ir kurie yra teisiškai įpareigoti visą savo pelną reinvestuoti į tos paslaugos teikimą. Šio netaikymo tikslas – leisti šiems būsto VESP teikėjams parduoti socialinius ar įperkamus būstus, kad prireikus jie galėtų reinvestuoti į tinkamesnius socialinius ar įperkamus būstus. Taikydamos šį atleidimą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komercinės pajamos ir toliau liktų papildomomis pajamomis – tai turėtų būti užtikrinama, pavyzdžiui, atliekant atsitiktinius patikrinimus, ypač įtarus piktnaudžiavimą;

(27) ypatingos svarbos vaistai – vaistai, dėl kurių tiekimo nepakankamumo pacientai patiria arba rizikuoja patirti didelę žalą. Kai kurių iš šių ypatingos svarbos vaistų tiekimo grandinės gali būti susijusios su rizika arba jų veikimas gali turėtų trūkumų, dėl kurių gali kilti pavojus nuolatiniam tokių vaistų tiekimui pacientams Sąjungoje, visų pirma krizių (pvz., pandemijos) atvejais. Dėl tokios rizikos ir trūkumų yra pateisinama tikslinė viešoji intervencija (įskaitant finansavimą) visų pirma į ypatingos svarbos vaistų, jų veikliųjų medžiagų ir kitų pagrindinių žaliavų gamybos pajėgumus. Kai atlikus išsamų pažeidžiamumo vertinimą ES arba vienos ar kelių valstybių narių lygmeniu nustatomas rinkos nepakankamumas, susijęs su konkretaus ypatingos svarbos vaisto tiekimo saugumu, visos arba atitinkamos valstybės narės gali nuspręsti pavesti veiklos vykdytojams konkrečius viešųjų paslaugų įpareigojimus, kad būtų padidintas tokių ypatingos svarbos vaistų tiekimo saugumas. Todėl kompensacijos už ypatingos svarbos vaistų VESP, nesiekiančios bendros kompensacijos ribos, atžvilgiu neturėtų būti taikoma pareiga pranešti pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį;

(28) Sutarties 93 straipsnis laikomas *lex specialis* Sutarties 106 straipsnio 2 dalies atžvilgiu. 93 straipsnyje nustatytos taisyklės, taikomos kompensacijai už viešąją paslaugą sausumos transporto sektoriuje. Kalbant apie keleivinį transportą, 93 straipsniu įgyvendinimas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1370/2007 ([16]), kuriuo nustatomos taisyklės, taikomos kompensacijai už viešųjų paslaugų įpareigojimų vykdymą viešojo keleivinio transporto srityje. Valstybės narės savo nuožiūra sprendžia, ar taikyti Reglamentą (EB) Nr. 1370/2007 vidaus vandenų keleiviniam transportui. Remiantis reglamentu (EB) Nr. 1370/2007, kompensacijas sausumos transporto sektoriuje, atitinkančias to reglamento sąlygas, galima teikti apie jas nepranešus pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį. Kalbant apie krovininį transportą, Komisijos komunikate „Valstybės pagalbos sausumos ir daugiarūšiam transportui gairės“, kuriame nustatytos sąlygos, kuriomis valstybės pagalba, kuria kompensuojamas tam tikrų įsipareigojimų, siejamų su viešosios paslaugos sąvoka krovinių vežimo geležinkeliais sektoriuje, vykdymas, gali būti laikoma suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties 93 straipsnį, pateikiamas to straipsnio išaiškinimas. Remiantis Sprendimu *Altmark*, kompensacija sausumos transporto sektoriuje, kuri neatitinka Sutarties 93 straipsnio nuostatų, negali būti laikoma suderinama su Sutartimi pagal Sutarties 106 straipsnio 2 dalį arba bet kokias kitas Sutarties nuostatas. Todėl šis sprendimas neturėtų būti taikomas sausumos transporto sektoriui;

(29) priešingai nei sausumos transportui, jūrų ir oro transporto sektoriams Sutarties 106 straipsnio 2 dalis yra taikoma. Kai kurios oro ir jūrų transporto sektoriams taikomos kompensacijos už viešąją paslaugą taisyklės yra pateiktos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1008/2008 ([17]) ir Tarybos reglamente (EEB) Nr. 3577/92 ([18]). Tačiau, priešingai nei Reglamente (EB) Nr. 1370/2007, šiuose reglamentuose nenumatytas nei galimos valstybės pagalbos elementų suderinamumas, nei atleidimas nuo pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį numatytos pareigos pranešti. Todėl šis sprendimas kompensacijai už viešąją paslaugą oro ir jūrų transporto sektoriuose turėtų būti taikomas su sąlyga, kad be šiame sprendime išdėstytų sąlygų būtų tenkinamos, jei tinkama, ir sektoriams taikomos taisyklės, nustatytos reglamentuose (EB) Nr. 1008/2008 ir (EEB) Nr. 3577/92;

(30) konkrečiais atvejais, kai kompensacija už viešąją paslaugą teikiama už susisiekimo oro ir jūrų transportu su salomis paslaugas ir oro uostams bei uostams, teikiantiems VESP, kaip nurodyta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje, tikslinga taip pat numatyti ribas, pagrįstas vidutiniu keleivių skaičiumi per metus. Be to, kai jūrų susisiekimas su salomis apima krovinių vežimą, tikslinga nustatyti ribas, pagrįstas vidutiniu metiniu krovinių kiekiu, kuris turi būti nustatytas remiantis įprastiniu keleivių skaičiaus ir transporto priemonių keliamosios galios santykiu. Tokios ribos atspindi šių veiklos rūšių ekonomines realijas ir jų kaip VESP ypatybes. Be to, remiantis patirtimi, įgyta taikant 2014 m. Aviacijos gaires ([19]), net oro uostai, kurių metinis keleivių srautas viršija 200 000 keleivių, dažnai nėra pelningi. Siekiant atsižvelgti į šias ekonomines realijas, Sprendimu 2012/21/ES nustatytą keleivių skaičiaus ribą tikslinga padidinti nuo 200 000 iki 500 000 keleivių. Galiausiai, atsižvelgiant į uostų, ypač salų ir atokiausių regionų uostų, vaidmenį, dabartinė riba turėtų būti padidinta nuo 300 000 iki 400 000 keleivių. Atokiausių regionų uostai, atsižvelgiant į jiems tenkantį esminį vaidmenį susisiekimo srityje dėl jų geografinio atstumo nuo valstybės narės žemyninės dalies, turėtų būti atleisti nuo pareigos pranešti, nepriklausomai nuo metinių keleivių ar krovinių srautų;

(31) kiek tam tikra kompensacijos priemonė turi įtakos prekybai ir konkurencijai, priklauso ne tik nuo vidutinės metinės kompensacijos sumos ir susijusio sektoriaus, bet ir nuo bendros pavedimo teikti VESP trukmės. Todėl šis sprendimas turėtų būti taikomas ne ilgesnį nei dešimties metų pavedimo laikotarpį, išskyrus atvejus, kai ilgesnis laikotarpis pateisinamas didelių investicijų būtinybe, pavyzdžiui, socialinio arba įperkamo būsto srityje, kurioje investicijos įprastai amortizuojamos per daugiau nei 20 metų;

([16]) 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 (OL L 315, 2007 12 3, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1370/oj).

([17]) 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių (OL L 293, 2008 10 31, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj).

([18]) 1992 m. gruodžio 7 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3577/92, taikantis laisvės teikti paslaugas principą jūrų transportui valstybėse narėse (jūrų kabotažas), (OL L 364, 1992 12 12, p. 7). http://data.europa.eu/eli/reg/1992/3577/oj).

([19]) Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos oro uostams ir oro transporto bendrovėms gairės“ (OL C 99, 2014 4 4, p. 3).

(32) tam, kad būtų taikoma Sutarties 106 straipsnio 2 dalis, atitinkamai įmonei valstybė narė turi būti pavedusi užduotį teikti tam tikrą VESP;

(33) siekiant užtikrinti, kad būtų tenkinami Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje nustatyti kriterijai, būtina nustatyti konkretesnes sąlygas ir reikalavimus, kurių turėtų būti laikomasi pavedant užduotį teikti VESP. Kompensacijos dydį galima tinkamai apskaičiuoti ir patikrinti tik jei įmonei priskiriami viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir valstybei priskiriami įsipareigojimai yra aiškiai išdėstyti viename ar keliuose valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų aktuose. Dokumento forma valstybėse narėse gali būti skirtinga, bet jame turi būti nurodytos bent atitinkamos įmonės, nustatytų viešųjų paslaugų įsipareigojimų tikslus turinys ir trukmė, taip pat, prireikus, su šiais įsipareigojimais susijusi teritorija, suteiktos išimtinės ar specialios teisės, aprašytas kompensacijos mechanizmas, taip pat nurodyti kompensacijos nustatymo ir kompensacijos permokos išvengimo bei susigrąžinimo kriterijai;

(34) siekiant išvengti nepateisinamo konkurencijos iškraipymo, kompensacija neturėtų būti didesnė už įmonės patiriamas grynąsias išlaidas, susidariusias vykdant paslaugą, įskaitant pagrįstą pelną;

(35) grynosios išlaidos, į kurias reikėtų atsižvelgti, turėtų būti apskaičiuojamos kaip VESP teikimo išlaidų ir už VESP gautų pajamų skirtumas arba kaip vykdant viešosios paslaugos įsipareigojimą patiriamų grynųjų išlaidų ir nevykdant tokio įsipareigojimo patiriamų grynųjų išlaidų arba gaunamo pelno skirtumas. Visų pirma, jei dėl viešosios paslaugos įsipareigojimo vykdymo pajamos sumažėja (pavyzdžiui, dėl reguliuojamų tarifų), o išlaidos nekinta, grynąsias išlaidas, patirtas vykdant viešosios paslaugos įsipareigojimą, turėtų būti įmanoma nustatyti atsižvelgiant į prarastas pajamas. Siekiant išvengti nepateisinamo konkurencijos iškraipymo, apskaičiuojant kompensacijos sumą turėtų būti atsižvelgiama į visas pajamas, gautas teikiant VESP, t. y. visas pajamas, kurių paslaugos teikėjas nebūtų gavęs, jei jam nebūtų pavesta vykdyti šį įpareigojimą. Jei atitinkamai įmonei priklauso su kita veikla nei VESP, už kurią teikiama pagalba, susijusios specialiosios ar išskirtinės teisės, dėl kurių gaunamas didesnis nei pagrįstas pelnas, arba įmonė naudojasi kitomis valstybės suteiktomis lengvatomis, tas pelnas ar nauda turėtų būti įtraukti į įmonės pajamas, nepaisant jų klasifikavimo taikant Sutarties 107 straipsnį;

(36) jei įmonė vykdo tiek su tam tikromis VESP susijusią, tiek su jomis nesusijusią veiklą arba ji teikia kelias VESP, siekiant kontroliuoti galimą paslaugų kryžminį subsidijavimą, vidaus sąskaitose turėtų būti atskirai nurodomos su kiekviena VESP susijusios išlaidos bei pajamos ir su kitomis paslaugomis susijusios išlaidos bei pajamos, taip pat išlaidų ir pajamų paskirstymo kriterijai;

(37) kompensacija, viršijanti sumą, būtiną VESP teikiančios įmonės patiriamoms grynosioms išlaidoms padengti, turėtų būti laikoma nesuderinama valstybės pagalba, kuri su palūkanomis turėtų būti grąžinta valstybei. Kompensacija, suteikta už VESP teikimą, tačiau kurią įmonė iš tikrųjų panaudojo veiklai kitoje rinkoje kitais nei pavedimo akte nurodytais tikslais, nėra būtina VESP teikti, todėl taip pat gali būti laikoma su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba ir turėtų būti su palūkanomis grąžinta valstybei;

(38) paslaugos teikėjo pelnas, kuris neviršija atitinkamos apsikeitimo sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų, neturėtų būti laikomas nepagrįstu. Todėl atitinkama apsikeitimo sandorių norma laikoma tinkama nulinės rizikos investicijos grąžos norma. Papildomų 100 bazinių punktų reikia, be kita ko, likvidumo rizikai, susijusiai su pavedimo laikotarpiu paslaugai teikti suteiktu kapitalu, kompensuoti;

(39) tais atvejais, kai paslaugos teikėjas nepatiria didelės komercinės rizikos, pavyzdžiui, dėl to, kad kompensuojamos visos paslaugos teikimo išlaidos, pelnas, kuris viršija orientacinę atitinkamų apsikeitimo sandorių normą ir papildomus 100 bazinių punktų, neturėtų būti laikomas nepagrįstu;

(40) jei dėl konkrečių aplinkybių taikyti kapitalo grąžos normą netikslinga, pagrįsto pelno dydį valstybės narės turėtų galėti nustatyti remdamosi kitais nei kapitalo grąžos norma pelno dydžio rodikliais, pavyzdžiui, vidutine nuosavo kapitalo grąža, panaudoto kapitalo grąža, turto grąža arba pardavimo grąža;

(41) siekdamos nustatyti, kas yra pagrįstas pelnas, valstybės narės turėtų galėti nustatyti skatinamuosius kriterijus, susijusius, pavyzdžiui, su teikiamos paslaugos kokybe ir našumo padidėjimu. Padidėjus našumui, teikiamos paslaugos kokybė neturėtų pablogėti. Pavyzdžiui, valstybės narės pavedimo akte turėtų galėti nustatyti veiklos našumo tikslus, kompensacijos dydį susiedamos su tų našumo tikslų įgyvendinimo mastu. Pavedimo akte gali būti nustatyta, kad jeigu įmonė neįgyvendino tikslų, kompensacija turi būti mažinama taikant jame nurodytą apskaičiavimo metodą, o jeigu įmonė tikslus viršijo, kompensacija didinama taikant pavedimo akte nurodytą apskaičiavimo metodą. Bet koks atlygis, susijęs su veiklos našumo padidėjimu, turėtų būti tokio dydžio, kad tas padidėjimas būtų vienodai naudingas tiek įmonei ir valstybei narei, tiek (arba) naudotojams;

(42) remiantis taikant Sprendimą 2012/21/ES įgyta patirtimi, pareiga atlikti kompensacijos permokos *ex post* kontrolę turėtų būti patikslinta, kad būtų sumažinta valstybėms narėms tenkanti administracinė našta. Todėl kontrolės dažnis turėtų būti sumažintas ir valstybės narės turėtų būti atleistos nuo pareigos vykdyti tokią kontrolę, kai kompensacija remiantis patikimu verslo planu nustatoma iš anksto. Be to, kai VESP teikėjo veikla iš esmės apsiriboja tos VESP teikimu ir jo metinės komercinės pajamos pavedimo laikotarpiu neviršija 5 % visų metinių pajamų, kurios gali būti laikomos su VESP teikimu susijusiomis papildomomis pajamomis, ir teikėjas yra teisiškai įpareigotas visą savo pelną reinvestuoti į tos VESP teikimą, su kompensacijos permoka susijusi nederamo konkurencijos iškraipymo rizika yra ribota. Tokiu atveju atlikti *ex post* patikrų, ar nėra kompensacijos permokos, taip pat neturėtų būti būtina. Tačiau valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komercinės pajamos ir toliau liktų papildomomis pajamomis – tai turėtų būti užtikrinama, pavyzdžiui, atliekant atsitiktinius patikrinimus, ypač įtarus piktnaudžiavimą;

(43) siekiant sumažinti administracinę naštą, Sprendimu 2012/21/ES nustatytos pareigos pranešti turėtų būti panaikintos. Be to, supaprastinimo tikslais taip pat turėtų būti panaikinta pareiga tą sprendimą nurodyti pavedimo akte. Siekiant išlaikyti pakankamą už VESP suteiktų kompensacijų skaidrumą, turėtų būti patikslinti Sprendime 2012/21/ES nustatyti skaidrumo įpareigojimai. Reikėtų nustatyti ribas, kurias viršijus informacijos apie individualios pagalbos skyrimo atvejus skelbimas gali būti laikomas proporcingu atsižvelgiant į tos pagalbos sumą;

(44) pareigos pranešti netaikymas tam tikrų VESP atžvilgiu valstybėms narėms neužkerta kelio pranešti apie konkrečią pagalbos priemonę. Tokio pranešimo atveju arba jei Komisija konkrečios pagalbos priemonės suderinamumą vertina gavusi skundą ar *ex officio*, Komisija turėtų įvertinti, ar tenkinamos atitinkamos sąlygos; Jeigu sąlygos netenkinamos, priemonė turėtų būti įvertinta vadovaujantis principais, išdėstytais Komisijos komunikate dėl bendrųjų nuostatų dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma ([20]);

(45) šis sprendimas turėtų būti taikomas nepažeidžiant Komisijos direktyvos 2006/111/EB ([21]) nuostatų;

(46) šis sprendimas turėtų būti taikomas nedarant poveikio Sąjungos konkurencijos sričiai, ypač Sutarties 101 ir 102 straipsnių, nuostatoms;

(47) šis sprendimas turėtų būti taikomas nedarant poveikio Sąjungos viešųjų pirkimų srities nuostatoms;

(48) šis sprendimas turėtų būti taikomas nedarant poveikio griežtesnėms su viešųjų paslaugų įsipareigojimais susijusioms Sąjungos sektorių teisės aktų nuostatoms;

([20]) Komisijos komunikatas „Europos Sąjungos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma“ (OL C 8, 2012 1 11, p. 15).

([21]) 2006 m. lapkričio 16 d. Komisijos direktyva 2006/111/EB dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse (OL L 318, 2006 11 17, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/111/oj).

(49) pagalbos schemos, kurios buvo įsigaliojusios pagal Sprendimą 2012/21/ES prieš įsigaliojant šiam sprendimui, turėtų būti ir toliau suderinamos su vidaus rinka ir apie jas nebūtina pranešti dar dvejus metus. Prieš įsigaliojant šiam sprendimui įsigaliojusi pagalba, kuri nebuvo skirta pagal Sprendimą 2012/21/ES, bet atitinka šiame sprendime nustatytas sąlygas, turėtų būti laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie ją nereikia pranešti iš anksto. Kadangi šiuo sprendimu nustatomos naujos socialinių VESP teikimo riboto poveikio sąlygos, taikant nukrypti leidžiančią nuostatą ir siekiant apsaugoti esamų socialinių VESP gavėjus, taip pat atsižvelgiant į ribotą su tokiomis VESP susijusios konkurencijos iškraipymo galimybę, prieš įsigaliojant šiam sprendimui įsigaliojusi tokių socialinių VESP pagalbos schema arba individuali pagalba, kuri buvo laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie kurią nereikėjo pranešti, ir toliau turėtų būti laikoma suderinama su vidaus rinka iki pavedimo akto galiojimo pabaigos;

(50) prireikus Komisija turėtų šį sprendimą peržiūrėti, atsižvelgdama į įgytą jo įgyvendinimo patirtį,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šiame sprendime nustatomos sąlygos, kuriomis valstybės pagalba kompensacijos už viešąją paslaugą forma, teikiama tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (toliau – VESP), yra suderinama su vidaus rinka ir kuriomis jos atžvilgiu netaikoma Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga apie ją pranešti. Šiame sprendime nustatant pagalbos gavėją turėtų būti taikoma Komisijos reglamento (ES) 2023/2832 2 straipsnio 2 punkte apibrėžta sąvoka „viena įmonė“.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Atleidimas nuo Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos pranešti, nustatytas šiame sprendime, taikomas vienai iš toliau nurodytų kategorijų priklausančios valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma, teikiamos įmonėms, kurioms pavesta teikti VESP, atžvilgiu, kaip nurodyta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje:

a) kompensacijai, kurios vertė neviršija 20 mln. EUR per metus, už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą kitose nei transporto ir transporto infrastruktūros srityse, įskaitant socialines paslaugas, nenurodytas c punkte, ir ypatingos svarbos vaistus;

b) kompensacijai už ligoninių, teikiančių sveikatos priežiūros, ir, jei taikoma, pirmosios pagalbos paslaugas, teikiamas visuotinės ekonominės svarbos paslaugas; tiesiogiai su pagrindine veikla, visų pirma mokslinių tyrimų srityje, susijusios pagalbinės veiklos vykdymas neužkerta kelio šio punkto taikymui;

c) kompensacijai už teikiamas VESP, kuriomis tenkinami socialiniai poreikiai, susiję su sveikatos ir ilgalaike priežiūra, vaiko priežiūra, galimybe įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką, pažeidžiamų grupių socialine rūpyba ir įtrauktimi, įskaitant asmenims su negalia skirtas prieinamumo ir pagalbinių technologijų paslaugas;

d) kompensacijai už teikiamas socialinio būsto VESP, kai socialinio būsto paslaugos atitinka priede nustatytus reikalavimus;

e) kompensacijai už teikiamas įperkamo būsto VESP, kai įperkamo būsto paslaugos atitinka priede nustatytus reikalavimus;

f) kompensacijai už teikiamas VESP, susijusias su susisiekimu oro arba jūrų transportu su salomis, iš kurių ir į kurias per dvejus finansinius metus iki tų metų, kuriais buvo pavesta teikti VESP, vidutiniškai per metus keliavo ne daugiau kaip 300 000 keleivių, o kai jūrų susisiekimas su salomis apima krovinių vežimą, pervežamų krovinių skaičius tiesiniais metrais neviršija 75 000 ([22]);

g) kompensacijai už teikiamas VESP, susijusias su oro uostais ir uostais, kuriuose vidutinis keleivių skaičius per dvejus finansinius metus iki tų metų, kuriais buvo pavesta teikti VESP, neviršija 500 000 keleivių oro uostų atveju ir 400 000 keleivių uostų atveju, arba susijusias su uostais, esančiais atokiausiuose regionuose, nepriklausomai nuo vidutinio metinio keleivių skaičiaus.

2. Jei kompensacijos suma, nurodyta 1 dalies a punkte, per pavedimo laikotarpį kinta, metinė suma apskaičiuojama kaip metinių kompensacijos sumų, kurias numatoma gauti per pavedimo laikotarpį, vidurkis.

1 dalies a punkte nurodyta metinė riba taikoma įmonei pavestai kiekvienai VESP. Jei bendras ar individualus pavedimas vykdomas keliose valstybėse narėse, kompensacijos riba taikoma kiekvienai valstybei narei, kurioje paslauga teikiama.

3. Šis sprendimas taikomas tik jei įmonei pavedama teikti VESP ne ilgesnį nei dešimties metų laikotarpį. Kai pavedimo laikotarpis ilgesnis nei dešimt metų, šio sprendimo nuostatos taikomos tik tada, kai paslaugos teikėjas turi imtis didelių investicijų, kurios turi būti amortizuotos per ilgesnį laikotarpį pagal bendruosius apskaitos principus.

4. Jeigu pavedimo laikotarpiu šio sprendimo taikymo sąlygos nebetenkinamos, apie pagalbą pranešama pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį.

5. Oro ir jūrų transporto srityje šis sprendimas taikomas tik valstybės pagalbai kompensacijos už viešąją paslaugą forma, teikiamai įmonėms, kurioms pavesta teikti VESP, kaip nurodyta Sutarties 106 straipsnio 2 dalyje, kai jos atitinka Reglamento (EB) Nr. 1008/2008 ir atitinkamai Reglamento (EEB) Nr. 3577/92 nuostatas.

6. Šis sprendimas netaikomas valstybės pagalbai kompensacijos už viešąją paslaugą forma, kuri teikiama įmonėms, veikiančioms sausumos transporto srityje.

3 straipsnis

Pagalbos suderinamumas ir atleidimas nuo pareigos pranešti

Valstybės pagalba kompensacijos už viešąją paslaugą forma, kuri atitinka šiame sprendime nustatytas sąlygas, yra suderinama su vidaus rinka ir jos atžvilgiu netaikoma Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga pranešti iš anksto, jeigu ši valstybės pagalba taip pat atitinka iš Sutarties ar Sąjungos atitinkamų sektorių teisės aktų kylančius reikalavimus.

4 straipsnis

Pavedimas

Įmonei pavedama teikti VESP vienu ar keliais aktais, kurių formą kiekviena valstybė narė gali nustatyti savo nuožiūra. Tame akte ar aktuose, be kita ko, nurodoma tokia informacija:

a) viešųjų paslaugų įsipareigojimų turinys ir trukmė;

b) atitinkama įmonė ir, kai taikytina, teritorija;

c) bet kokių išimtinių ar specialių teisių, kurias pagalbą teikianti institucija suteikia tai įmonei, pobūdis;

([22]) Krova tiesiniais metrais – per metus pervežtas komercinių krovininių transporto priemonių ir atskirų priekabų kiekis ilgio metrais. Ilgio metras – vienas denyje sustatytų transporto priemonių eilės ilgio metras, padaugintas iš eilės pločio.

d) kompensacijos mechanizmo aprašas ir kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės ir peržiūros kriterijai;

e) kompensacijos permokos išvengimo ir grąžinimo tvarka.

5 straipsnis

Kompensacija

1. Kompensacijos suma negali viršyti to, kas būtina grynosioms išlaidoms, patirtoms vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, padengti, įskaitant pagrįstą pelną.

2. Grynosios išlaidos gali būti apskaičiuojamos kaip 3 dalyje nustatytų išlaidų ir 4 dalyje nustatytų pajamų skirtumas. Jos taip pat gali būti apskaičiuojamos kaip įmonės, vykdančios su viešųjų paslaugų įsipareigojimą, grynųjų išlaidų ir tos pačios įmonės, nevykdančios tokio įsipareigojimo, grynųjų išlaidų arba pelno skirtumas.

3. Išlaidos, į kurias turi būti atsižvelgiama, yra visos dėl VESP teikimo patiriamos išlaidos. Jos apskaičiuojamos remiantis šiais bendrai priimtais išlaidų apskaitos principais:

a) jei atitinkamos įmonės veikla apsiriboja VESP teikimu, gali būti atsižvelgiama į visas įmonės išlaidas;

b) jei įmonė taip pat vykdo kitą su VESP nesusijusią veiklą, atsižvelgiama tik į su VESP susijusias išlaidas;

c) su VESP siejamos išlaidos gali apimti visas tiesiogines išlaidas, patirtas teikiant VESP ir atitinkamą išlaidų, kurios yra bendros VESP ir kitai veiklai, dalį;

d) gali būti atsižvelgiama į su investicijomis, įskaitant infrastruktūrą, susijusias išlaidas, būtinas VESP teikti.

4. Pajamos, į kurias reikia atsižvelgti, turi apimti bent visas pajamas, gautas už VESP teikimą, nepriklausomai nuo to, ar pajamos priskiriamos valstybės pagalbai pagal Sutarties 107 straipsnį. Jeigu atitinkamai įmonei priklauso su kita veikla nei VESP, už kurias skirta pagalba, susijusios specialiosios ar išskirtinės teisės, dėl kurių gaunamas didesnis nei pagrįstas pelnas, arba įmonė naudojasi kitomis valstybės suteiktomis lengvatomis, tas pelnas ar nauda įtraukiami į pajamas, nepaisant jų klasifikavimo pagal Sutarties 107 straipsnį. Atitinkama valstybė narė gali nuspręsti, kad pelnas, gautas vykdant kitą su atitinkamomis VESP nesusijusią veiklą, būtų naudojamas VESP iš dalies ar visiškai finansuoti.

5. Jei įmonė vykdo tiek su tam tikromis VESP susijusią veiklą, tiek su tam tikra VESP nesusijusia veiklą arba ji teikia kelias VESP, vidaus sąskaitose atskirai nurodomos su kiekviena VESP susijusios išlaidos bei pajamos ir su kitos veiklos vykdymu susijusios išlaidos bei pajamos, taip pat išlaidų ir pajamų paskirstymo kriterijai. Išlaidos, susijusios su VESP nepriskiriama veikla, apima visas tiesiogines išlaidas, atitinkamą bendrų išlaidų dalį ir deramą kapitalo grąžą. Kompensacija už išlaidas, susijusias su kita nei VESP veikla, neteikiama.

6. Valstybės narės reikalauja, kad atitinkama įmonė grąžintų gautą kompensacijos permoką.

6 straipsnis

Pagrįstas pelnas

1. Šiame sprendime sąvoka „pagrįstas pelnas“ reiškia kapitalo grąžos normą, kurios reikėtų vidutinei įmonei, svarstančiai, ar teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugą visu pavedimo laikotarpiu, ir kurią apskaičiuojant atsižvelgiama į rizikos mastą. Sąvoka „kapitalo grąžos norma“ reiškia vidinės grąžos normą, kurią įmonė gauna iš pavedimo laikotarpiu investuoto kapitalo. Rizikos mastas priklauso nuo sektoriaus, paslaugos rūšies ir kompensavimo mechanizmo ypatybių.

2. Siekdamos nustatyti, kas yra pagrįstas pelnas, valstybės narės gali įvesti skatinamuosius kriterijus, susijusius, pavyzdžiui, su teikiamos paslaugos kokybe ir našumo padidėjimu. Padidėjus našumui, teikiamos paslaugos kokybė neturi pablogėti. Bet koks atlygis, susijęs su veiklos našumo padidėjimu, turėtų būti tokio dydžio, kad tas padidėjimas būtų vienodai naudingas tiek įmonei ir valstybei narei, tiek (arba) naudotojams.

3. Bet kuriuo atveju šiame sprendime kapitalo grąžos norma, neviršijanti atitinkamos apsikeitimo sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų, turėtų būti laikoma pagrįsta. Atitinkama apsikeitimo sandorių norma – tai apsikeitimo sandorių norma, kurios terminas ir valiuta atitinka pavedimo akte nurodytą laikotarpį ir valiutą. Jeigu VESP teikimas nesusijęs su didele komercine ar sutartine rizika, ypač kai *ex post* iš esmės kompensuojamos visos grynosios išlaidos, patirtos teikiant VESP, pagrįstas pelnas negali viršyti atitinkamos apsikeitimo sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų.

4. Jei dėl konkrečių aplinkybių taikyti kapitalo grąžos normą netikslinga, pagrįsto pelno dydį valstybės narės gali nustatyti remdamosi kitais nei kapitalo grąžos norma pelno dydžio rodikliais, pavyzdžiui, vidutine nuosavo kapitalo grąža, panaudoto kapitalo grąža, turto grąža arba pardavimo grąža. Sąvoka „grąža“ reiškia pajamas neatskaičius palūkanų ir mokesčių tais metais. Grąžos vidurkis apskaičiuojamas sutarties vykdymo laikotarpiu taikant diskonto koeficientą, kaip nurodyta Komisijos komunikate dėl orientacinių ir diskonto normų nustatymo metodo pakeitimo ([23]). Nesvarbu, kuris rodiklis pasirenkamas, valstybė narė Komisijai paprašius turi galėti pateikti įrodymus, kad pelnas neviršija pelno, kurio reikėtų vidutinei įmonei svarstant, ar teikti paslaugą; pavyzdžiui, valstybė narė gali nurodyti grąžą, gaunamą pagal panašias konkurencijos sąlygomis skirtas viešųjų paslaugų sutartis.

7 straipsnis

Kompensacijos permokos kontrolė

1. Valstybės narės užtikrina, kad kompensacija už VESP teikiama laikantis šio sprendimo reikalavimų, ypač, kad įmonei nebūtų išmokėta didesnė nei pagal 5 straipsnį nustatyta kompensacijos suma. Valstybės narės Komisijai paprašius pateikia šių reikalavimų laikymosi įrodymų. Tuo tikslu valstybės narės vykdo reguliarias patikras bent kas penkerius metus pavedimo laikotarpiu ir laikotarpio pabaigoje.

2. Jei valstybė narė nustato fiksuotą kompensacijos už VESP teikimą dydį, kuriuo tinkamai numatomas našumo padidėjimas, kurio paslaugos teikėjas gali tikėtis pavedimo laikotarpiu remdamasis tinkamu išlaidų ir pajamų paskirstymu ir šioje dalyje apibūdintais pagrįstais lūkesčiais, ir į jį atsižvelgiama, kompensacijos permokos patikra apsiriboja tikrinimu, ar pelno dydis, į kurį paslaugos teikėjas turi teisę pagal pavedimo aktą, iš tiesų yra pagrįstas žvelgiant iš *ex ante* perspektyvos.

3. Jei VESP teikėjo veikla apsiriboja tos VESP teikimu, o metinės komercinės pajamos pavedimo laikotarpiu neviršija 5 % visų metinių pajamų ir teikėjas yra teisiškai įpareigotas į VESP reinvestuoti visą savo pelną, *ex post* patikros, ar nėra kompensacijos permokos, nėra būtinos. Taikydamos šį atleidimą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komercinės pajamos ir toliau būtų VESP teikimo pajamas papildančios pajamos.

4. Jei įmonei buvo išmokėta didesnė nei pagal 5 straipsnį nustatyta kompensacijos suma, atitinkama valstybė narė reikalauja, kad įmonė grąžintų gautą kompensacijos permoką. Jei pagal vykdomą pavedimą teikti VESP numatoma ateityje mokėti kompensaciją, tos būsimos kompensacijos apskaičiavimo kriterijai atnaujinami ir, jei kompensacijos permokos suma neviršija 10 % vidutinės metinės kompensacijos sumos, tokia kompensacijos permoka gali būti išskaičiuota iš kitos kompensacijos mokėjimo sumos.

([23]) Komisijos komunikatas dėl orientacinių ir diskonto normų nustatymo metodo pakeitimo (OL C 14, 2008 1 19, p. 6).

8 straipsnis

Skaidrumas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2028 m. sausio 1 d. informacija apie 1 mln. EUR viršijančią pagalbą, suteiktą kiekvienai įmonei už kiekvieną VESP pavedimo laikotarpiu, būtų užregistruota nacionaliniame arba Sąjungos lygmens centriniame registre. Centriniame registre skelbiami pagalbos gavėjo identifikavimo duomenys, nacionalinis teisinis pagrindas, kompensacijos suma, suteikimo data, pavedimo trukmė, pagalbą teikianti institucija, pagalbos priemonė ir susijęs sektorius, remiantis Sąjungos statistiniu ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi (NACE klasifikatoriumi). Centrinis registras sukuriamas taip, kad informacija būtų lengvai prieinama visuomenei, kartu užtikrinant, kad būtų laikomasi Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių, be kita ko, konkretiems įrašams prireikus suteikiant pseudonimus.

2. Valstybės narės per 20 darbo dienų nuo pagalbos suteikimo centriniame registre užregistruoja 1 dalyje nurodytą informaciją apie atitinkamos valstybės narės institucijos suteiktą pagalbą. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad užtikrintų centriniame registre esančių duomenų tikslumą.

3. Valstybės narės užregistruotą informaciją apie suteiktą pagalbą saugo 10 metų nuo pagalbos suteikimo datos.

4. Komisijai paprašius raštu, atitinkama valstybė narė per 20 darbo dienų arba per prašyme nustatytą ilgesnį laikotarpį pateikia Komisijai visą informaciją, kurią Komisija mano esant reikalingą siekiant įvertinti, ar laikomasi šiame sprendime nustatytų sąlygų.

9 straipsnis

Pereinamojo laikotarpio nuostatos

Šis sprendimas taikomas šiai individualiai pagalbai ir pagalbos schemoms:

a) prieš įsigaliojant šiam sprendimui įsigaliojusi pagalbos schema, kuri buvo laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie kurią nereikėjo pranešti pagal Sprendimą 2012/21/ES, ir toliau laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie ją nereikia pranešti dar dvejus metus nuo šio sprendimo įsigaliojimo;

b) prieš įsigaliojant šiam sprendimui įsigaliojusi socialinėms VESP teikti skirta pagalbos schema arba individuali pagalba, kuri buvo laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie kurią nereikėjo pranešti pagal Sprendimą 2012/21/ES, ir toliau laikoma suderinama su vidaus rinka iki pavedimo akto galiojimo pabaigos;

c) prieš įsigaliojant šiam sprendimui įsigaliojusi pagalbos schema arba individuali pagalba, kuri nebuvo laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie kurią reikėjo pranešti pagal Sprendimą 2012/21/ES, bet kuri atitinka šiame sprendime nustatytas sąlygas, ypač 2 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas, laikoma suderinama su vidaus rinka ir apie ją nereikia pranešti iš anksto.

10 straipsnis

Panaikinimas

Sprendimas 2012/21/ES panaikinamas.

11 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Strasbūre 2025 m. gruodžio 16 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

1) Šio sprendimo tikslais socialinis būstas kaip VESP turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) turi būti prieinamas nepalankioje padėtyje esantiems namų ūkiams ar labiau pažeidžiamoms socialinėms grupėms, įskaitant benamius asmenis, kurie dėl mokumo suvaržymų negali gauti būsto rinkos sąlygomis. Socialinio būsto VESP gali apimti nedidelę namų ūkių, kurie nėra nepalankioje padėtyje, dalį, kad būtų užkirstas kelias skurdo koncentracijai tam tikruose rajonuose;

b) turi atitikti valstybėje narėje galiojančius būtiniausius kokybės ir aplinkos standartus bei prieinamumo reikalavimus;

c) turi būti naudojamas socialinio būsto tikslais ne trumpiau kaip 20 metų nuo paslaugos teikimo pradžios. Valstybės narės gali nustatyti trumpesnį laikotarpį, jei tai tinkamai pagrindžiama, pavyzdžiui, laikinu valstybės kišimosi pobūdžiu. Toks pagrindimas turi būti užregistruotas ir, pagal 8 straipsnio 4 dalį, pateiktas Komisijai paprašius.

Jei VESP teikėjo veikla iš esmės apsiriboja tos VESP teikimu, o metinės komercinės pajamos pavedimo laikotarpiu neviršija 5 % visų metinių pajamų ir teikėjas yra teisiškai įpareigotas į VESP reinvestuoti visą savo pelną, trumpiausio 20 metų termino įpareigojimas gali būti netaikomas. Taikydamos šį atleidimą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komercinės pajamos ir toliau būtų VESP teikimo pajamas papildančios pajamos;

d) kompensacija už socialinio būsto VESP gali apimti investicines išlaidas, susijusias su naujų pastatų statyba (įskaitant žemės įsigijimą), esamų butų arba pastatų, kuriuos reikia pertvarkyti arba renovuoti, įsigijimu, esamų butų arba pastatų (arba jų atskirų dalių) pertvarkymu arba renovacija, išlaidas, susijusias su užtikrinimu, kad būtų laikomasi prieinamumo vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia reikalavimų, aplinkos standartų, išlaidas, susijusias su pritaikymu prie atsparumo klimato kaitai, taip pat veiklos išlaidas, kai tai būtina paslaugai teikti.

2) Šio sprendimo tikslais įperkamas būstas kaip VESP turi atitikti šiuos reikalavimus:

a) turi būti prieinamas namų ūkiams, kurie dėl rinkos rezultatų ir visų pirma rinkos nepakankamumo neturi galimybės įsigyti būsto įperkamumą užtikrinančiomis sąlygomis.

Būsto įperkamumas turi būti vertinamas naudojant tokius patikimus rodiklius, kaip, pavyzdžiui, nuomos kainos ir pajamų santykį, hipotekos įmokos ir pajamų santykį, kainos ir pajamų santykį, per didelių išlaidų būstui rodiklį arba metų, per kuriuos gautų pajamų pakanka būstui įsigyti, skaičių. Energijos išlaidos turi būti laikomos bendrų būsto išlaidų dalimi.

Valstybės narės nustatyti įperkamo būsto poreikiai, taip pat naudojami rodikliai ir lyginamosios vertės turi būti registruojami ir, pagal 8 straipsnio 4 dalį, pateikiami Komisijai jos prašymu.

Įperkamo būsto VESP turi naudotis namų ūkiai, kuriems iš tiesų reikia įperkamo būsto, visų pirma atsižvelgiant į tų namų ūkio pajamas ir sudėtį.

Valstybės narės turi užtikrinti, kad subsidijuojamas būstas būtų ir išliktų naudojamas kaip įperkamas būstas;

b) įperkamo būsto įsigijimo arba nuomos kainos turi būti mažesnės už rinkos kainas ir nustatomos pagal skaidrius kriterijus, pavyzdžiui, namų ūkių pajamas, rinkos kainas, būsto teikėjų patiriamas išlaidas. Nustatant būsto įsigijimo arba nuomos kainas gali būti atsižvelgiama į kitas būsto išlaidas, pvz., energijos išlaidas;

c) būsto įsigijimo ar nuomos kainos turi būti sumažintos tik tiek, kiek būtina siekiant užtikrinti, kad reikalavimus atitinkantys namų ūkiai galėtų jį įsigyti arba išsinuomoti;

d) turi atitikti valstybėse narėse galiojančius būtiniausius kokybės ir aplinkos standartus bei prieinamumo reikalavimus;

e) galimybė teikti paslaugą turi būti prieinama vienodomis sąlygomis visiems paslaugų teikėjams, galintiems tokią paslaugą teikti, neatsižvelgiant į jų teisinį statusą ir (arba) jų viešąjį ar privatų pobūdį;

f) turi būti naudojamas įperkamo būsto tikslais ne trumpiau kaip 20 metų nuo paslaugos teikimo pradžios. Valstybės narės gali nustatyti trumpesnį laikotarpį, jei tai tinkamai pagrindžiama, pavyzdžiui, laikinu valstybės kišimosi pobūdžiu. Toks pagrindimas turi būti užregistruotas ir, pagal 8 straipsnio 4 dalį, pateiktas Komisijai paprašius.

Jei VESP teikėjo veikla apsiriboja tos VESP teikimu, o metinės komercinės pajamos pavedimo laikotarpiu neviršija 5 % visų metinių pajamų ir teikėjas yra teisiškai įpareigotas į VESP reinvestuoti visą savo pelną, trumpiausio 20 metų termino įpareigojimas gali būti netaikomas. Taikydamos šį atleidimą, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad komercinės pajamos ir toliau būtų VESP teikimo pajamas papildančios pajamos;

g) kompensacija už įperkamo būsto VESP gali apimti investicines išlaidas, susijusias su naujų pastatų statyba (įskaitant žemės įsigijimą), esamų butų arba pastatų, kuriuos reikia pertvarkyti arba renovuoti, įsigijimu, esamų butų arba pastatų (arba jų atskirų dalių) pertvarkymu arba renovacija, išlaidas, susijusias su užtikrinimu, kad būtų laikomasi prieinamumo vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia reikalavimų, aplinkos standartų, išlaidas, susijusias su pritaikymu prie atsparumo klimato kaitai, taip pat veiklos išlaidas, kai tai būtina paslaugai teikti.